

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE TRIBVS BONORVM || operum generibus,||
ELEEMOSYNA,|| IEIVNIO ET ORATIONE;|| de que eorundem
operum vi, vsu, & || ratione, LIBRI TRES,|| AVCTORE ||
THEODORO PELTANO SO-||cietatis IESV Theologo.|| AD ...**

Peltanus, Theodor Anton

Ingolstadii, 1580

Capitis Primi Periocha. De eleemosyna, ieiunio, & oratione generatim & secundum se absolutè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46891](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46891)

QVÆ INTER BONA
OPERA, PRIMARIASQVE SATIS-
FACTIONIS NOSTRÆ PARTES
PRINCIPATVM OBTINET,

LIBER PRIMVS.

*De Eleemosyna, Ieiunio, & Oratione generatim & se-
cundum se absolutè.*

CAPVT PRIMVM.

DE BONORVM OPERVM GENERIBVS,
nostræque Satisfactionis partibus disputaturi,
maioris ordinis lucisq̄ue causa, quid Satisfa-
ctionis nomine designetur, breuiter hoc loco
repetere visum est. Satisfactio itaque genera-
tim accepta, est integra rei debitæ solutio, vel
iniuriæ alteri illatæ iusta compensatio. Presiùs sumpta est opus,
quo DEO de admissa offensa fit satis.

HANC in imperfectam, perfectam, & absolutè iustam distri-
buere licet. Primum Satisfactionis genus, (vt quod nulla, neque
legis, neque operis quoque iustitia nitatur) peccatoribus cum iu-
stis commune est. Secundum in homines iustos tantum conue-
nit. Tertium soli CHRISTO est proprium: hic vnus enim pro
omnibus mortalium omnium peccatis ea plenitudine & vbertate
fecit satis, vt ex parte præstitæ Satisfactionis, iure nihil ampliùs
exigi possit.

NOSTRA, quam veteres Canonicam appellabant, est opus,
vel actio, qua pœnæ tempore definitæ reatus aboletur: Nam etsi
culpa condonata, æternæ mortis supplicium apud inferos con-
stitutum semper condonetur, temporaria tamen pœna non sem-
per.

CVR non semper? quia Diuinæ iustitiæ ratio deposcebat, vt
aliter in gratiam reciperentur, qui ante Baptismum per ignoran-

A tiam

Quid nomine
Satisfactionis de-
signetur.

Triplex Satisfa-
ctionis genus.

Christi Satisfa-
ctio cumulata.

Non omnis sem-
per pœna cum
noxa aboletur.

tiam deliquerant, aliter verò, qui semel à peccati, & dæmonis seruitio liberati, DEI templum denuo violare, & Spiritum sanctum, quem gratis acceperant, iterum contristare veriti non fuerant.

Causæ plures cur nõ tota semper pœna vnâ cum culpa condonetur.

At hæc DEI Opt. Max. clementiam, eiusdemq; sapientiam decebat, ne ea facilitate peccata nobis condonaret, vt occasione hinc accepta, peccata leniora arbitrati, in grauiora subinde prolaberemur. Constat namque pœnas satisfactorias magnopere à peccato reuocare, pœnitentelq; veluti freno quodam intra recti limites continere. Tandem cum peccatum citra iniustam oblectationem ferè non confletur, consentaneum erat, vt citra iustam quoque pœnam non expiaretur.

Pœna, vt pœna tantum est, non expiat.

INTERIM non ea vis inest pœnæ, vt pœna tantum est; sed vt CHRISTI sanguine imbuta, ad qualemcunque peccati vindictâ suscepta est. Solius namque crucis & sanguinis CHRISTI pondere, nostræ perpersiones & actiones apud DEVM valent, quicquid tandè valent. Sine illo enim nulla prorsus æstimatione dignæ haberentur; ex illo verò id consequuntur, vt & verè sint satisfactoriæ, & verè rursus proprieque æternæ vitæ meritoria.

Omnis meriti & Satisfactionis basis & fundamentum est crux Christi.

Traçt. de nostra Satisfact.

QUAE hæcenus sunt exposita, vel breuiter potius ex alio opere repetita, duo inter cætera ad salutarem & efficacè Satisfactionem necessaria esse ostendunt: Alterum horum est, vt is, qui satisfacit, sit iustus, Christoq; per gratiam adiunctus: Opera namque, quæ sine fide & charitate fiunt, vt ex se meritoria non sunt; ita de iustitia nec Satisfactoria quoq; notum est enim illud Apostoli: *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

Duo ad salutarem Satisfactionem sunt necessaria.

1. Cor. 13.

Efficax Satisfactio præter gratiam, depolicit opus sua natura molestum.

ALTERVM est, vt opus eiusmodi suscipiatur, quod sua natura sit molestum, esto Satisfactioni operam danti molestiam nullam adferat: Neque enim omnes, qui in molestis actionibus sese exercent, doloris sensum statim hauriunt. Sæpe namque, vel patienti consuetudo, vel incensa in DEVM charitas efficit, vt quæ perpessu alioqui sunt grauissima, ne sentiantur quidem: Neque ob id tamen non sunt Satisfactoria; iniquidem ea doloris vacuitas non prouenit ex operis indole, sed ex operantis qualitate.

Omnia meritoria & Satisfactoria opera ad tria capita referri possunt.

MOLESTORVM autem operum, etsi varia sunt nomina & genera, attamen pro bonorum ratione, quæ possidemus, hostiũq; numero, à quibus infestamur, & ad peccatum subinde procuramur,

mur, omnia ad tria capita referri solent, nempe ad Eleemosynā, Ieiunium, & Orationem. Oratione placamus & promeremur DEVM; Eleemosyna, bene meremur de proximo; Ieiunio sanamus nos ipsos. Ieiunio rursus pugnamus cōtra carnis concupiscentiam; Eleemosyna contra oculorum cupiditatem; Oratione contra vitæ superbiam. Oratione tandem flagellamus diabolum; Ieiunio comprimimus lasciuientē carnis sensum; facultatum abdicacione calcamus mundi fastum.

VNUMQUODLIBET horum trifariam, propriè videlicet, communiter, & vulgatissimè accipi potest. Orat propriè, qui rem honestam à DEO efflagitat: Communiter, qui mente in DEVM ascendit, vel rerum diuinarū meditationi incumbit: Communissimè, qui bene agit: dici enim solet, eum semper orare, qui nunquam cessat benefacere. Ad eundem modum is propriè ieiunat, qui ab omnibus, vel aliquibus escis, secundum legis præscriptum abstinet. Communiter, qui opus quodcunque, quo carnis petulantiam comprimat, exercet. Communissimè, qui ab omni opere vitioso se continet. Sic tandem propriè Eleemosynam donat, qui panem, vel pecuniam, vel quamlibet rem aliam egenti gratis propter DEVM præbet. Communiter, qui quoduis spirituale, vel corporale beneficium alteri, propter DEVM, vel naturalem cōmiserationem, exhibet. Vulgatissimè, qui opus quodcunque misericordiam sibi vel alteri præstat: quò Salomon spectans, *Miserere*, inquebat, *anima tuæ placens Deo*.

IEIUNIVM itaque communiter sumptum, complectitur vigiliis, peregrinationes, *εργοφάσις*, *χαμεινίαις*, cilicia, flagella, cæteraque omnia effrenatam carnis libidinem coercere nata: Oratio omnis generis spiritalia munia; vt sunt rerum cœlestium meditatio, Diuini verbi prædicatio, sacrorum voluminum explanatio, hæresum oppugnatio, aliæque eiusmodi non pauca: Eleemosyna legata ad piâs causas, statur *ἀγαθὰς*, miserorū tutelâs, nosocomiorum, orphanotrophiorum, gerontocomiorum ædificaciones, vel benignas eorundem fundaciones; omnia denique charitatis officia egenti propter DEVM impensa.

CAETERVM vt tria hæc Satisfactionis nostræ partes cōstituantur, non vsurpantur propriè: aliâs enim diuisio illa multò, quàm par est, angustior foret. Constat namq; multò plura esse

Oratio ieiunij & Eleemosyna trifariam accipiuntur.

Ecclesi. 30.

Ieiunium, oratio & Eleemosyna communiter accepta latè patent.

Ieiunium oratio & Eleemosyna, vt nostræ Satisfactionis partes constitua-

untur, nō vsurpantur propriè aut communifimè, sed communi quadam ratione.

Satisfactionis officia, quàm tria illa pressè sumpta. Neq; vsurpantur rursus communifimè: nam aliàs membra illa se inuicem includerent. Siquidem oratio latifimè accepta comprehendit omne opus bonum; Ieiunium excludit omne opus malum; Eleemosyna complectitur omne charitatis officium sibi vel alteri propter DEVM exhibitum. Vsurpantur autem communi quadam ratione. At verò licet res ita habeat, nos tamen intra propriam cuiusque notionem nos continebimus: esset enim laboris infiniti ea omnia hoc loco explicare, quæ generali quadam ratione ad Eleemosynam, Ieiunium, & orationem referuntur.

Ad Tit. 2.

Quid sit piè, iuste & sobriè vivere quidq; inter tria hæc intercedat.

GENTIVM Doct̃or Eleemosynam iustitiæ, Ieiunium sobrietatis, orationem pietatis vocabulo alicubi designat; scribit enim: *Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri, erudiens nos, vt abnegantes impietate, & secularia desideria, sobriè, piè, & iuste in hoc sæculo viuamus.* Sobrietatem debemus nobis, iustitiam proximo, pietatem DEO. Sobrietate rursus cœlestem vitam inchoamus, iustitia confirmamus, pietate consummamus. Sobrietas tandè conciliat admirationem, iustitia benevolentiam, pietas reuerentiam: Miramur namque, si boni sumus, castos & sobrios; exosculamur beneficos; veneramur pios & religiosos.

Marth. 6.
Christus Dominus vno communi iustitiæ vocabulo ieiunium, Eleemosynam, & orationem complectitur.

CHRISTVS Seruator noster omnia hæc, vno communi iustitiæ nomine complectitur: *Attendite, ait, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab illis, alioqui mercedè non habebitis apud Patrem vestrum, qui est in cœlis.* Et ne, de qua iustitia istud assereret, clã esset, statim subiungit: *Cùm ergo facis Eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in Synagogis, & vicis, vt honorificentur ab hominibus.* rursus: *Cùm oratis, non eritis sicut hypocritæ, qui amant in Synagogis & angulis platearum stantes orare, vt videantur ab hominibus.* tandem: *Cùm ieiunatis nolite fieri sicut hypocritæ tristes: exterminant enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes.* Hæc ille de tribus Christianæ iustitiæ membris, nostræque Satisfactionis partibus.

Serm. 43.

DE arc̃ta porrò trium horum inter se necessitudine, mirificaque eorundem virtute Petrus Chrysologus Rauenatum Antistes alicubi ita scribit: Tria sunt, fratres, per quæ stat fides, constat deuotio, manet virtus. Oratio, Ieiunium, & misericordia. Quod oratio pulsat, impetrat Ieiunium, misericordia accipit. Oratio, misericordia, & Ieiunium, sunt tria hæc vnum, dant hæc sibi inuicem

cem

cem vitā. Est namq; Orationis anima Ieiunium, ieiunij vita misericordia est. Hæc nemo rescindat, nesciunt separari. Hæc Chryfologus de familiari orationis, ieiunij, & Eleemosynæ societate. De earundem autem vi, dum iuncto agmine incedunt, in eodem sermone hæc subiicit.

SI volumus Moyfi gloriæ, Helix vitæ, Ioannis virtutibus omniumque Sanctorū meritis applicari, insistamus orationi, vacemus ieiunio, seruiamus misericordiæ. Qui in his vixerit, qui per illa fuerit communitus, iacula peccati, diaboli tela, mundi machinas, vitiorum cuneos, mala carnis, voluptatū laqueos, arma mortis Christianus armiger non timebit. & infra:

HÆC sunt, fratres, quæ tenent cœli arcem, quæ secretum DEI iudicis pulsant, quæ ante CHRISTI tribunal causas humani generis exequentur, quæ iniustorum petunt indulgentiam, reorum veniam promerentur. Hæc cui in cœlestibus non assistunt, ipse non subsistit in terris. Hæc cum in cœlestibus principatum obtineant, in terris rerum summam moderantur. Hæc regunt prospera, hæc aduersa propellunt, vitia extinguunt ista, virtutes ista succendunt, hæc reddunt casta corpora, corda pura; hæc pacem membris, mētibus dant quietem, humanos ista sensus scholam faciunt disciplinæ. Per hæc in templum DEI humana pectora confurgunt. Hæc hominem præstant Angelum, homini deitatis deferunt hæc honorem. Hucusque Chryfologus.

SPECTAT huc quoque hæc Magni Leonis oratio: tria sunt, quæ maximè ad religiosas pertinent actiones, Oratio videlicet, Ieiunium, & Eleemosyna, quibus exercendis omne quidem tempus acceptum est; sed illud est studiosius obseruandū, quod Apostolicis accepimus traditionibus consecratum. Oratione DEI propitiatio quæritur, ieiunio concupiscentia carnis extinguitur, Eleemosyna peccata redimuntur. Hæc triplex obseruantia, dilectissimi omnium virtutum comprehendit effectus; Hæc ad imaginem & similitudinem DEI peruenit, & à Spiritu sancto inseparabiles facit. Quia in oratione permanet fides recta; in ieiunio innocens vita, in Eleemosyna mens benigna.

ET hæc rursus Bernardi: Tria sunt, à quibus abstinere debent, quicunque iustificari desiderant. Primo utique ab operibus prauis; secundo à carnalibus desideriis; tertio à sæculi curis. Item

A 3 tria

Orationis anima Ieiunium, ieiunij vita misericordia.

Admirabiles Eleemosynæ, ieiunij & orationis vires dū cōfociantur.

Serm. 1. de ieiunio mense Septemb.

In sent. scilicet. 16.

tria sunt, quibus debent insistere, quæ etiam continet sermo Domini in monte, Eleemosyna, ieiunium, & oratio. Sic enim adimpletur iustitia, dum ab interdictis vitiis abstinere, & bona, quæ præcepta sunt, exercent. Opponantur ergo prauis operibus, opera misericordiæ: contra carnalia desideria, adhibeantur ieiunia, & pro curis sæculi succedat amor DEI, & frequentia orationis.

Matth. 6.

De perfect. iustit. resp. 13.
Eleemosyna vocalat ad cæli perorationem & ieiunium.

ET hæc tandem Aurelij Augustini. Iustitia hominis in hac vita ieiunium, Eleemosyna, oratio. Vis Eleemosynam tuam volare ad DEVM, facilli duas alas, ieiunium, & orationem. Similia de ieiunij, orationis, & Eleemosynæ vi, germanaq; eorundem societate, passim obuia sunt apud alios. Vix enim scriptor veterem comperias, qui hæc veluti focia vnus cuiuspiam corporis membra non connectat, admirandasque efficiendi vires eisdem non tribuat.

AT verò licet tria hæc consociata, magna vi polleant; attamen à se inuicem diuisa suum quoque robur obtinent. Ecquodnam ex illis maius inquis? Hoc vno verbo definiri non potest, nam vt singula aliam atque aliam considerationem admittunt; ita singula alia atque alia ratione se inuicem excedunt. Considerari enim possunt, vt vitæ æternæ sunt meritoria; vt præteritorum scelerum expiatoria; vt quædam prophylactica animi pharmaca; vt in hæc vel illa incidunt tempora; vt ab hoc tandem vel illo, hac vel illa suscipiuntur de causa. Hæc enim omnia illorum vires augere & diminuere nata sunt. Nulli enim dubium est, si spectentur, vt sunt quædam spiritales medicinæ peculiaribus animi morbis oppositæ, quin vnum vni morbi generi magis aduersetur, quam alterum: Neque enim frustra à Domino dictum est: *Hoc genus dæmoniorum non eiicitur, nisi in oratione & ieiunio*. Sic quoque vt non idem semper ieiunantium, aut precantium, aut Eleemosynam erogantium est mentis status, nec eadem corporum constitutio, nec eadem externorum commodorum facultas; ita non idem quoque ab omnibus prouenit meritum: vni namque copiosius meritum obtingit ex ieiunio, alteri ex orationis studio, alteri ex erogato in egenos patrimonio.

Ieiunium, Eleemosyna, & oratio alia & alia ratione se inuicem excedunt.

Matth. 17.
Marc. 9.

Eleemosyna præter adiuncta cæteris potentior expiat.

VERVMENIMVERO, quod hæc, aliaque similia sint extra operum, de quibus hic sermo est, naturam; dici queat, vt rationis particeps, virtute in se complectitur sensu & vita præditum; ita Eleemosynam, quasi totum quoddam potentiale, vtriusque operis vim

vim in se continere, adeoque propter amplitudinem illam ceteris potentiùs expiare. Nam qui eo, quo par est, animo Eleemosynam erogant, non solum CHRISTVM in suis membris recreant, sed certa quadam ratione oratione quoque litant, & ieiunant. Nam, vt Philosopho placet, dona iis sunt affinia, quæ DEO consecrantur. Plurimum ad hæc, qui dandis Eleemosynis dediti sunt, quò commodiùs id, quod student, præstare valeant, parciùs sumptus faciunt; at hæc interim Eleemosyna ex adiunctis habet.

QVOD si illam à ieiunio & oratione, tanquam membrum ab illis prorsus distinctū disiungas, primas inter Satisfactionis officia partes ieiunio tribues: siquidem pari posita charitate ceterisque ex æquatis, illud opus est magis Satisfactorium, quod maiore molestiam, vel pœnam ex se adiunctā habet (Nam in Satisfactione, ex parte operis necessaria, & quasi intrinseca conditio est molestia vel pœna) ieiunatio autem sua natura magis cruciat, quàm oratio, vel Eleemosynæ distributio. Secundum se itaque ieiunium est magis Satisfactorium, quàm Eleemosyna.

NEC oppositum euincunt, qui Eleemosynæ inter bona opera primatum tribuunt: Nam etsi communi lege, omne opus meritorium, simul quoque sit Satisfactorium, non est tamen idem prorsus mereri, quod satisfacere: meritum namque, eiusdemque quantitas præcipuè spectatur ex operis bonitate: Quare quò vnunquodque opus secundum se fuerit præstantius, eò magis est meritorium: At verò Satisfactio, quòd ad debitæ pœnæ expiationem deposcatur, exigit quidem opus bonum, potissimum tamè, quod in ea spectari solet, est molestia & crux: pœna namque per pœnam pensatur. Cùm ergo ieiunium magis affligat & cruciet, quàm oratio & Eleemosyna, expiabit & redimet his quoque efficacius; ex adiunctis tamen Eleemosyna ceteris expiat potentiùs.

ET hæc de ieiunio, Eleemosyna, & oratione, vt nostræ Satisfactionis partes sunt, generatim dicta sint, nunc de singulis seorsum est differendum, & primò quidem de Eleemosyna: Huic namque CHRISTVS Dominus primum, inter Christianæ iustitiæ partes, locum assignat.

Ethicor. 4.

Ieiunium inter puras Satisfactionis partes primas obtinet.

Etsi omne opus meritorium simul etiā sit Satisfactorium, non idem tamè esse mereri, quod satisfacere.

Matth. 6.

De iis,